
«Διδάσκοντας βιωματικά: Τεχνικές διδασκαλίας και βιωματική μέθοδος»

Πρόγραμμα Ενδοσχολικής επιμόρφωσης της Ε.Ε.Π.Ε.Κ σε συνεργασία με τις Σχολικές Μονάδες, διάρκειας 2 εβδομάδων (15 ώρες)

Υλικό 2^{ης} Εβδομάδας - ενότητας:

Εκπαιδεύτρια: Θεώνη Μπούρα

Περιεχόμενα 2^{ης} Εβδομάδας:

2^ο στάδιο: «Νοηματοδοτώντας» Διδακτική αξιοποίηση

3^ο στάδιο: «Αναλύοντας» Διδακτική αξιοποίηση

4^ο στάδιο: «Εφαρμόζοντας» Διδακτική αξιοποίηση

ΣΤΟΧΟΙ

Με την επιτυχή ολοκλήρωση της Ενότητας οι εκπαιδευόμενοι θα είναι σε θέση να:

- **Σχεδιάζουν κι οργανώνουν το μάθημά τους ακολουθώντας τα στάδια της Βιωματικής μεθόδου διδασκαλίας**
- **Επιλέγουν δραστηριότητες κατάλληλες για κάθε στάδιο**
- **Αναπροσαρμόζουν τις δραστηριότητες ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών**
- **Εμπιστεύονται κι εμπλέκουν τους μαθητές τους στη συνδιαμόρφωση της διδασκαλίας τους**
- **Αξιολογούν τους μαθητές τους σε κάθε στάδιο Βιωματικής Μεθόδου διδασκαλίας**

2^ο στάδιο: «Νοηματοδοτώντας» Διδακτική αξιοποίηση

Οι μαθητές μας έχουν ήδη θυμηθεί κι αναβιώσει τις εμπειρίες τους σχετικά με το προσφερόμενο αγαθό στο 1^ο στάδιο της Βιωματικής Μεθόδου διδασκαλίας. Σε αυτό το στάδιο καλούμαστε να νοηματοδοτήσουμε το προσφερόμενο αγαθό. Πρόκειται λοιπόν να προσεγγίσουμε περισσότερο αυτό που διερευνούμε. Η προσέγγιση μπορεί να γίνει με τρόπους κατάλληλους για το προσφερόμενο αγαθό. Μπορούμε να επιλέξουμε ανάμεσα σε επεξεργασία σχετικών κειμένων, σε διδακτική αξιοποίηση βίντεο, σε παιχνίδι ρόλων κι άλλες τεχνικές συμμετοχικές που βοηθούν στην περιγραφή κι ανίχνευση των σχετικών με το θέμα εννοιών και παραμέτρων. Σε αυτό το στάδιο οι μαθητές καλούνται να οριοθετήσουν το θέμα και τις διαστάσεις του κι όχι τόσο να εμβαθύνουν σε αυτό, καθώς η βαθύτερη ανάλυση θα ακολουθήσει στο 3^ο στάδιο.

Ο ρόλος του διδάσκοντα σε αυτό το στάδιο είναι βεβαίως και πρωτίστως ο σχεδιασμός της δραστηριότητας προσέγγισης του θέματός μας. Επιλέγουμε δραστηριότητα ανάλογα με το θέμα, τους μαθητές μας και τα προσφερόμενα μέσα. Δίνουμε τις απαραίτητες οδηγίες και το χρόνο υλοποίησης της δραστηριότητας. Διευκολύνουμε τους μαθητές μας στην υλοποίηση της τεχνικής. Καλλιεργούμε το διάλογο και τη δημοκρατία και μεριμνούμε ώστε να μην φιμωθεί καμία άποψη προτρέποντας τους μαθητές μας να εκφράσουν και την άποψη της μειοψηφίας της ομάδας τους. Αυτό θα βοηθήσει κι εμάς τους εκπαιδευτικούς να διαγνώσουμε τα δυσνόητα, παρεξηγήσιμα, αμφισβητήσιμα σημεία του θέματος, ώστε να διερευνηθούν περαιτέρω. Επίσης μαζί με τους μαθητές θα κατανοήσουμε τις πολλές οπτικές του θέματος.

Ο χρόνος που θα αφιερώσουμε στη νοηματοδότηση εξαρτάται από την τεχνική που επιλέξαμε. Καλό είναι να ολοκληρωθεί αυτό το στάδιο σε 30 ή 35 λεπτά συμπεριλαμβανομένων των παρουσιάσεων. Μία διδακτική ώρα είναι επαρκής για το 1^ο και 2^ο στάδιο.

Σε αυτό το στάδιο αξιολογούμε τους μαθητές μας στα εξής σημεία:

- Βαθμός εμπλοκής τους στη δραστηριότητα
- Συνεργασία τους με τα άλλα μέλη της ομάδας
- Κατανόηση κι εφαρμογή των οδηγιών
- Τήρηση του χρόνου
- Επισήμανση πτυχών του θέματος
- Δημιουργικότητα

Δραστηριότητα (προαιρετική!)

Σκεφτείτε μία από τις διδακτικές ενότητες που διδάσκετε και προβληματιστείτε για το τι θα μπορούσατε να εντάξετε στο στάδιο της νοηματοδότησης. Προτείνετε τεχνική που θα χρησιμοποιήσετε και τρόπο υλοποίησής της.

3^ο στάδιο: «Αναλύοντας» - Διδακτική αξιοποίηση

Στο στάδιο της ανάλυσης θα στοχεύσουμε στην ολόπλευρη ανάλυση κι εμβάθυνση του προς διερεύνηση θέματος. Έχουν ήδη προσδιοριστεί και συζητηθεί οι παράμετροι του θέματος και πλέον μας απασχολεί κάτι πιο βαθύ, πρόκειται για μία περαιτέρω εντρύφηση στη γνώση. Η γνώση είναι πολυεπίπεδη, οπότε φροντίζουμε ιδιαιτέρως σε αυτό το στάδιο να κινητοποιήσουμε όλους τους μηχανισμούς γνώσης των μαθητών μας όπως το γνωστικό, το συναισθηματικό, το σωματικό, κινητικό, καλλιτεχνικό, κλπ. Καλούμαστε να συνδυάσουμε γνώση κι εμπειρία, οπότε θα πρέπει να επιλέξουμε τεχνική που ενέχει την ενσυναίσθηση αλλά και την εμβάθυνση. Μία τέτοια τεχνική μπορεί να είναι «η μελέτη περίπτωσης», «το παιχνίδι ρόλων», «ο ρόλος στον τοίχο», το «συμφωνώ, διαφωνώ», ένα βίντεο με επεξεργασία, κι ενδεχομένως άλλες τεχνικές που διευκολύνουν την ανάλυση.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού έγκειται στην ανίχνευση του εύρους και βάθους της προσφερόμενης γνώσης, στην καταγραφή των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων και στην ανεύρεση κατάλληλης τεχνικής ώστε να δοθεί η δυνατότητα στους μαθητές να εμβαθύνουν στο προς διερεύνηση θέμα. Η τεχνική θα επιλεγεί με κριτήριο τις ανάγκες, τις δυνατότητες και τις δεξιότητες των συγκεκριμένων μαθητών μας. Έχει μεγάλη σημασία να αφήσουμε τους μαθητές μας να εντρυφήσουν στο θέμα και να το αντιληφτούν προσωπικά, βιωματικά με το δικό τους τρόπο κατανόησης. Ο εκπαιδευτικός θα προσφέρει τα απαραίτητα μέσα για το σκοπό αυτό. Αν διδάσκουμε με τη βιωματική μέθοδο, τότε μέριμνά μας είναι να καλέσουμε τους μαθητές μας σε εμπειρική σχέση με τη γνώση, οπότε δημιουργούμε εμπειρίες. Ο κίνδυνος σε αυτό το στάδιο ίσως είναι να αναλωθούμε σε μελέτη κειμένων εμμένοντας στη λεκτική επεξεργασία τους ξεχνώντας τη βιωματική μάθηση. Έτσι όμως θα εγκλωβιστούμε σε ένα αναχρονιστικό μη πολυτροπικό μάθημα και δεν θα ενεργοποιήσουμε τα διάφορα επίπεδα νοημοσύνης των μαθητών μας. Πράγματι απαιτείται η φαντασία του εκπαιδευτικού ώστε να καλέσει τους μαθητές του σε εμπειρική διερεύνηση της μάθησης.

Ο χρόνος που μπορούμε να αφιερώσουμε εξαρτάται από τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα που καταγράψαμε. Εάν είναι αρκετά και η διδακτική ενότητα απαιτητική, τότε μπορούμε να αφιερώσουμε 45 λεπτά δηλαδή μία ολόκληρη διδακτική ώρα. Προτιμότερο είναι η συνήθης πρακτική μας να εντάσσει στα 45 λεπτά της διδακτικής ώρας το 3^ο και 4^ο στάδιο, οπότε εκτιμούμε ότι επαρκούν 30 λεπτά για την ανάλυση.

Σε αυτό το στάδιο αξιολογούμε τους μαθητές μας στα εξής σημεία:

- Βαθμός εμπλοκής τους στη δραστηριότητα
- Συνεργασία τους με τα άλλα μέλη της ομάδας
- Κατανόηση κι εφαρμογή των οδηγιών
- Τήρηση του χρόνου
- Εμβάθυνση στο θέμα
- Αναλυτική και συνθετική ικανότητα
- Δημιουργικότητα

Δραστηριότητα (προαιρετική!)

Σκεφτείτε μία από τις διδακτικές ενότητες που διδάσκετε και προβληματιστείτε για το τι θα μπορούσατε να εντάξετε στο στάδιο της ανάλυσης. Προτείνετε τεχνική που θα χρησιμοποιήσετε και τρόπο υλοποίησής της.

4^ο στάδιο «Εφαρμόζοντας» -Διδακτική αξιοποίηση

Η διδασκαλία μας πλέον βαίνει προς την ολοκλήρωσή της. Στο 4^ο στάδιο καλούμε τους μαθητές μας να εφαρμόσουν όσα νωρίτερα τους απασχόλησαν. Εδώ θα αξιολογήσουμε όχι τόσο τους μαθητές μας, αφού η αξιολόγηση γίνεται σε όλα τα στάδια, αλλά κυρίως **θα αξιολογηθούμε εμείς και η επιτυχία ή όχι των επιλογών μας.** Τα προηγούμενα στάδια έχουν δώσει τις προϋποθέσεις για να διεξαχθεί με επιτυχία και αυτό το στάδιο, το καλούμενο «εφαρμόζοντας». Πλέον οι μαθητές μας θα παρακινηθούν να εφαρμόσουν κατά κάποιο τρόπο, σε κάποια συνθήκη, όσα προηγήθηκαν. Ακριβώς επειδή πρόκειται για εφαρμογή, δεν θα επαναλάβουν οι μαθητές κάτι από τα προηγούμενα αλλά, με υπόβαθρο τα προηγούμενα, οι μαθητές μας θα κληθούν να αναπτύξουν στάση στο συγκεκριμένο θέμα που μας απασχόλησε.

Ο ρόλος του διδάσκοντα είναι να σχεδιάσει μία δραστηριότητα η οποία θα μπορεί να αναδείξει όσα προηγήθηκαν όχι με τη μορφή επανάληψης, περίληψης, αλλά σε επίπεδο στάσης, απόφασης. Η στάση που θα προκύψει θα είναι τέτοια που θα αναδεικνύει την όλη επεξεργασία του θέματος. Οι μαθητές μας θα έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο και θα πρόσθετα δημιουργικό. Μπορούμε να τους ζητήσουμε να δημιουργήσουν κάτι, να τοποθετηθούν, να ψηφίσουν, να διαμαρτυρηθούν για κάτι κλπ, ανάλογα με το θέμα μας. Ακριβώς επειδή ο καθένας εκφράζεται με το δικό του τρόπο, καλό είναι να δημιουργήσουμε συνθήκες για ελεύθερη έκφραση των μαθητών μας. Μπορούμε για παράδειγμα να προτείνουμε εναλλακτικούς τρόπους έκφρασης και καθένας να επιλέξει τον τρόπο που προτιμά. Τεχνικές που ενδείκνυνται για αυτό το στάδιο είναι ίσως η δημιουργία κολάζ, μία κατασκευή ή και διάφορες κατ' επιλογήν κατασκευές, η καλλιτεχνική έκφραση με σύνθεση ποιήματος, ζωγραφιάς, συνθήματος, σκίτσου, το «Debate», το «συμφωνώ-διαφωνώ», μία ψηφοφορία, μία δραματοποίηση, μία οργάνωση διδακτικής επίσκεψης κλπ. Αυτό που θα προκύψει πρέπει να ανταποκρίνεται σε όσα προηγήθηκαν, να είναι προϊόν τους κι όχι να επαναλαμβάνει όσα προηγήθηκαν. Ο διδάσκων θα αξιολογήσει την επιτυχία της διδασκαλίας που προηγήθηκε κυρίως από την απόκλιση ή όχι του σταδίου αυτού από τα προηγούμενα. Αν οι κατασκευές, ή οι δημιουργίες ή οι αποφάσεις των μαθητών αποκλίνουν από όσα επεξεργάστηκαν, τότε η διδασκαλία δεν είναι επιτυχής. Αν όμως συγκλίνουν με τα προηγούμενα τότε μάλλον η διδασκαλία πέτυχε τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Διευκρινίζουμε ότι δεν είναι απαραίτητο οι μαθητές να συμφωνούν με εμάς αλλά να εμφανίζεται στο προϊόν τους ότι έλαβαν υπόψην τους τις παραμέτρους που προηγήθηκαν. Πλέον ο διδάσκων αποτιμά το δικό του έργο αλλά και των μαθητών του και ειδικά όταν πρόκειται για προσωπικές δημιουργίες ή θέσεις οφείλει να αποδεχτεί το πόνημα κάθε μαθητή και να τον επαινέσει. Στην περίπτωση βέβαια που θα διαπιστώσει μεγάλη απόκλιση από όσα βίωσαν οι μαθητές, οφείλει να συζητήσει με το μαθητή τους λόγους. Έστω ότι το θέμα μας ήταν η αγάπη και ενώ ζητάμε να γράψουν ποίημα ή ζωγραφιά για την αγάπη, ένας μαθητής γράφει τον ύμνο του μίσους. Θα συζητήσουμε με το μαθητή τους λόγους που το έκανε, από πού εμπνεύστηκε, γιατί δεν αξιοποίησε τα ερεθίσματα που δόθηκαν κλπ.

Ο χρόνος που απαιτείται σε αυτό το στάδιο είναι περίπου 15 λεπτά. Εκτιμούμε ότι αυτό το στάδιο πρέπει να είναι σύντομο και να δίνει την αίσθηση ότι πρόκειται για την τελική απόφαση, το επιστέγασμα όσων ερευνήθηκαν, αναλύθηκαν, βιώθηκαν. Προτιμότερο να εστιάσουμε στην ένταση της προσωπικής δημιουργίας των μαθητών κι όχι στην επεξεργασία της.

Σε αυτό το στάδιο αξιολογούμε τους μαθητές μας στα εξής σημεία:

- Βαθμός εμπλοκής τους στη δραστηριότητα

- Συνεργασία τους με τα άλλα μέλη της ομάδας
- Κατανόηση κι εφαρμογή των οδηγιών
- Τήρηση του χρόνου
- Βαθμός αντιστοιχίας του παραγόμενου με τα προηγούμενα στάδια
- Δημιουργικότητα

Δραστηριότητα (προαιρετική!)

Σκεφτείτε μία από τις διδακτικές ενότητες που διδάσκετε και προβληματιστείτε για το πώς θα μπορούσατε να υλοποιήσετε το στάδιο του «εφαρμόζοντας». Προσπαθήστε να βρείτε τρόπους ώστε να εκφραστούν οι μαθητές σας με το δικό τους τρόπο ο καθένας.

